

**7- 8 YOSHLI BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARINING
MORFOFUNKSIONAL KO'RSATKICHLARINING YOSH VA JINGA
BOG'LIQLIK DARAJASINING ANALIZI KITOB TUMANI MISOLIDA**

Boboqulova Nodira Nurmat qizi

Turopova Nigora Zafar qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

“Tabiiy fanlar” kafedrası

Annotatsiya: Mazkur maqolada Kitob shahri sharoitida 7 va 8 yoshli bo‘lgan bolalarda bo‘y, tana vazni va ko‘krak qafasi aylanasi ko‘rsatkichlarining yoshga va jinsga bog‘liq xususiyatlari va bolalarda morfologik ko‘rsatkichlarning eng tez o‘shish davrlari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so‘zlar: Antropometriya, bo‘y o‘lchami, tana vazni, ko‘krak qafasi aylanasi, ko‘rsatgich, yosh-jins guruhlari.

Аннотация: В статье рассматриваются возрастные и половые особенности показателей роста, массы тела и окружности груди у детей 7-8 лет в условиях города Китаб, а также периоды наиболее быстрого роста морфологических показателей у детей.

Ключевые слова: Антропометрия, рост, масса тела, окружность груди, индекс, половозрастные группы.

Abstract: This article discusses the age and gender characteristics of height, body weight, and chest circumference indicators in 7- and 8-year-old children in the city of Kitab, as well as the periods of fastest growth for these morphological indicators in children.

Key words: Anthropometry, height, body weight, chest circumference, index, age-sex groups.

KIRISH

Antropometriya - bu inson tanasi va uning qismlarini o'lchashni ilmiy o'rganish. Bu usul bolalarning o'sishi va rivojlanishini tushunishda ayniqsa foydalidir, chunki u ularning jismoniy xususiyatlari va umumiy salomatligi haqida qimmatli ma'lumotlarni beradi.

7-8 yoshli bolalar haqida gap ketganda, antropometrik o'lchovlar o'sish va rivojlanishning ushbu muhim bosqichi haqida muhim ma'lumotlarni ochib berishi mumkin. Bu davrda bolalar tanasining kattaligi, shakli va tarkibida sezilarli o'zgarishlarga duch kelishadi, bu ularning umumiy farovonligi uchun muhim ta'sir ko'rsatishi mumkin. 7-10 yoshli bolalarda antropometriyaning asosiy jihatlaridan biri bo'y va vaznni o'lchashdir. Ushbu asosiy o'lchovlar bolaning o'sish traektoriyasini tushunishga yordam beradi va bo'y o'sishi yoki semirish kabi har qanday muammolarni aniqlashga yordam beradi. Bundan tashqari, bel, son va ko'krak kabi tana atrofini o'lchash bolaning tana tarkibi va yog'larning taqsimlanishi haqida qimmatli ma'lumotlarni berishi mumkin. Ushbu yosh guruhi uchun yana bir muhim antropometrik ko'rsatkich tana massasi indeksini (BMI) baholashdir. BMI - bu odam vaznining bo'yiga nisbati va sog'lom vazn holatining tez-tez ishlatiladigan ko'rsatkichidir. 7-8 yoshli bolalar uchun BMI ko'rsatkichi bolaning kam vaznli, sog'lom vaznli, ortiqcha vaznli yoki semirib ketganligini aniqlash uchun ishlatiladi, bu ularning umumiy salomatligi va rivojlanishiga ta'sir qilishi mumkin. Ushbu asosiy o'lchovlardan tashqari, 7-8 yoshli bolalarda antropometriya terining burmalari qalinligini baholashni ham o'z ichiga olishi mumkin, bu bolaning tanadagi yog' miqdori haqida ma'lumot beradi.

Bundan tashqari, oyoq-qo'llarning uzunligi va bo'g'im o'lchamlarini o'lchash rivojlanish yoki o'sish bilan bog'liq potentsial muammolarni aniqlashga yordam beradi. Umuman olganda, 7-10 yoshli bolalarda antropometrik usullarni qo'llash ularning jismoniy o'sishi va rivojlanishini kuzatish, sog'liq bilan bog'liq har qanday muammolarni aniqlash va ularning farovonligini qo'llab-quvvatlash bo'yicha tadbirlar va strategiyalarni boshqarish uchun juda muhimdir. Ushbu yosh guruhidagi antropometriyaning nuanslarini tushunib, sog'liqni saqlash mutaxassislari, o'qituvchilar va ota-onalar bolalarning o'smirlik davriga o'tish davrida sog'lom yo'lda bo'lishini ta'minlash uchun birgalikda ishlashlari mumkin.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqot mavzuga doir ilmiy maqola hamda adabiyotlar tahlili hamda statistik usullardan foydalangan holda olib borildi. Jismoniy rivojlanish bolalar salomatligining yetakchi mezonlaridan biridir. Bu nafaqat o'sish jarayonlarining intensivligi, balki balog'atga etishish, bola tanasining moslashuvchan zaxiralari, endokrin, asab tizimlari, metabolizm va energiya faoliyati bilan chambarchas bog'liq.

Tadqiqotda Kitob shahrida yashovchi 7-8 yoshdagi bolalarning jismoniy rivojlanishi o'rganildi. Tadqiqotda 7-8 yoshdagi bolalar organizmning antropometrik ko'rsatkichlarida yoshga va jinsga bog'liq individual, shuningdek, sifat jihatidan sezilarli o'zgarishlar turli yosh davrlarida o'rganildi. O'rganilayotgan yosh davrlarida bo'y uzunligi, tana vazni, qon bosimi hamda ko'krak qafasi o'lchamlari o'g'il va qiz bolalarda qiyosiy jihatdan tahlil qilindi. Qashqadaryo viloyati Kitob shahrida yashovchi 1-umumta'lim maktabi 7-8 yoshli bolalarda bo'y, vazn va ko'krak qafasining antropometrik ko'rsatkichlari o'rganildi. Barcha guruhlar yosh va jins guruhlariga bo'lingan. Har bir yosh guruhida 7 va 8 yoshli o'quvchilar 220 dan ortiq o'g'il-qizlardan iborat bo'ldi. Tadqiqot natijalari ushbu yoshdagi bolalarda bo'y ko'rsatkichlarining pastroq vazn ko'rsatkichlari bilan birgalikda ustunligini ko'rsatadi. 7 va 8 yoshda o'quvchilarning bo'y, vazn va ko'krak qafasi o'lchamlari ko'rsatkichlarida unchalik katta farq sezilmasada, 7 yoshda qiz bolalarda, o'sish sur'atlarini, o'g'il bolalarga nisbatan tezlashuvi yoki yuqorida .

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Kitob shahrida yashovchi 7 yoshli o'g'il bola o'quvchilarning bo'y o'lchamlari ko'rsatgichlari $118,8 \pm 0,6$ sm.ni, qiz bolalarda $119,9 \pm 0,8$ sm.ni, tana vazni ko'rsatgichlari o'g'il bolalarda $22,85 \pm 0,4$ kg.ni, qizlarda $23,29 \pm 0,8$ kg.ni, ko'krak qafasi aylanasi ko'rsatgichlari o'g'il bolalarda $63,4 \pm 2,0$ sm.ni, qizlarda $60,5 \pm 1,0$ sm.ni, 8 yoshli o'g'il bola o'quvchilarning bo'y o'lchamlari ko'rsatgichlari $125,75 \pm 0,8$ sm.ni, qiz bolalarda $124,25 \pm 0,7$ sm.ni, tana vazni ko'rsatgichlari o'g'il bolalarda $25,42 \pm 1,1$ kg.ni, qizlarda $25,36 \pm 0,8$ kg.ni, ko'krak qafasi aylanasi ko'rsatgichlari o'g'il bolalarda $65,9 \pm 0,9$ sm.ni, qizlarda $64,33 \pm 1,4$ sm.ni tashkil etdi. Kitob shahrida yashovchi 7-8 yoshli o'g'il bola o'quvchilarning bo'y, vazn hamda ko'krak qafasi o'lchamlari ko'rsatgichlari tahlili shuni ko'rsatdiki, 7 yoshli o'g'il bolalarda bo'y o'lchamlari, qizlarga nisbatan o'rtacha 1,1 sm.ga kam, tana vazni ko'rsatgichlari o'g'il bolalarda qizlarga nisbatan 0.44 kg.ga kam, ko'krak qafasi aylanasi ko'rsatgichlari o'g'il bolalarda, qizlarga nisbatan 3,2 sm.ga ortiqligi aniqlandi. O'rganilayotgan 8 yoshli o'g'il bolalarda bo'y o'lchamlari ko'rsatgichlari qiz bolalarga nisbatan kamayib o'rtacha farq 1,50. sm.ni, tana vazni ko'rsatgichlari ham shunga mos ravishda 0,06 kg.ga, ko'krak qafasi aylanasi ko'rsatgichlari esa o'g'il bolalarda 1,57 sm.ga ortiqligi ma'lum bo'ldi.

XULOSA

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash lozimki, Kitob shahri sharoitida yashovchi 7 yoshdan 8 yoshgacha bo'lgan bolalarda tana a'zolarining antropometrik ko'rsatkichlarining yoshga va jinsga bog'liq individual farqlari mavjudligi aniqlandi. 7 va 8 yoshda o'quvchilarning bo'y, vazn va ko'krak qafasi o'lchamlari ko'rsatgichlarida unchalik katta farq sezilmasada, 7 yoshda qiz bolalarda, o'sish sur'atlarini, o'g'il bolalarga nisbatan tezlashuvi yoki yuqorida.

REFERENCES:

1. Алимова Н. П., Ильясов А. С., Камалова Ш. М. Показатели антропометрических показателей физического развития детей I периода детства Бухарской области //Research Journal of Trauma and Disability Studies. – 2022. – Т. 1. – №. 9. – С. 193-201.
2. Банецкая Н. В. и др. Исследование состояния компонентного состава массы тела девочек младшего возраста, занимающихся у-шу. – 2017.
3. Березин И. И., Сазонова О. В., Гаврюшин М. Ю. Сравнительный анализ антропометрических показателей физического развития школьников городов Самара и Пенза //Наука и инновации в медицине. – 2016. – №. 1. – С. 25-30.
4. Блинков С. Н., Левушкин С. П. Исследование физического развития городских и сельских школьников 7-17 лет Ульяновской области //Ученые записки университета им. ПФ Лесгафта. – 2015. – №. 4 (122). – С. 22-29.
5. Гаврюшин М. Ю., Березин И. И., Сазонова О. В. Особенности физического развития сельских школьников пензенского региона //Здоровье населения и среда обитания. – 2016. – №. 8 (281). – С. 22-27.
6. Гелашвили О. А., Хисамов Р. Р., Шальнева И. Р. Физическое развитие детей и подростков //Современные проблемы науки и образования. – 2018. – №. 3. – С. 50-50.
7. Грицинская В. Л., Новикова В. П., Гладкая В. С. Антропометрические показатели детей 8-14 лет в трёх городах России //Экология человека. – 2020. – №. 11. – С. 38-45.
8. Камалова Ш. М., Тешаев Ш. Ж., Хасанова Д. А. Морфометрическая характеристика параметров физического развития детей со сколиозом //Оперативная хирургия и клиническая анатомия (Пироговский научный журнал). – 2021. – Т. 5. – №. 2. – С. 26-31.

9. Кахаров З. А. и др. Антропометрические показатели физического развития у детей в Андижанской области //Universum: медицина и фармакология. – 2018. – №. 9 (54). – С. 1-5.
10. Кахаров З. А., Абдурахимов А. Х. Сравнительная характеристика физического развития детей младшего школьного возраста по регионам //Re-health journal. – 2019. – №. 4. – С. 20-25.